

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

філологічний факультет

Кафедра зарубіжної літератури, теорії літератури та слов'янської філології

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Зарубіжна література епохи Реалізму

обов'язкова

Освітньо-професійна програма Зарубіжна література та теорія літератури

Спеціальність 035 Філологія

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

філологічний факультет

Мова навчання українська

Розробники: кандидат філологічних наук, асистент, асистент кафедри зарубіжної літератури, теорії літератури та слов'янської філології **Юлія Вікторівна Ісапчук**

Профайл викладача	http://philology.chnu.edu.ua/?page_id=286
Контактний тел.	38072584887
E-mail:	y.isapchuk@chnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=2202
Консультації	Онлайн-консультації: вівторок (13:00-14:20)

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

„Зарубіжна література епохи Реалізму.” викладається студентам після вивчення ними „Античної літератури”, „Зарубіжної літератури Середніх віків і Відродження”, „Зарубіжної літератури XVII-XVIII ст.” та „Зарубіжної літератури доби Романтизму”, тому надзвичайно важливим є, з одного боку, зберегти зв'язок з вже вивченим матеріалом, а з іншого, – орієнтувати на вивчення зарубіжної літератури межі XIX-XX ст. Зазначена дисципліна повинна ознайомити студентів з текстами зарубіжної літератури другої половини XIX ст., що входять до літературного канону, а також із найважливішими філософськими засадами та літературознавчими концепціями цієї доби.

2. Мета навчальної дисципліни:

Метою даного курсу є ознайомлення студентів зі специфікою розвитку західноєвропейської й американської літератури в 2-й пол. XIX ст., розгляд особливостей творчої манери та стилю авторів, їх естетичних та світоглядних позицій та формування уявлення про реалістичну естетику на матеріалі конкретних художніх творів письменників реалізму та натуралізму.

3. Завдання:

Теоретичним завданням є розширення уявлень про певний етап в історії розвитку національних літератур у контексті естетичних програм реалізму: дати конкретно-історичний аналіз основних етапів розвитку літератури реалізму; розкрити національну своєрідність розвитку літератур даного періоду, показати найбільш суттєві особливості творчого методу видатних письменників; зберегти зв'язок з вже вивченим матеріалом та орієнтувати на вивчення зарубіжної літератури межі XIX–XX ст.

Компетенції, якими має оволодіти студент у процесі вивчення дисципліни: розуміти зміст аналізованих творів художньої літератури й екстраполювати засвоєний теоретичний базис до їх аналізу, орієнтуватися в корпусі основної та додаткової літератури до окремих тем даної дисципліни, самостійно орієнтуватися у проблематиці даного розділу історії літератури.

4. Пререквізити. Теорія літератури, історія літератури, філософія, історія, культурологія, психологія, мистецтвознавство.

5. Результати навчання

знати програмні художні тексти й рекомендовану критичну літературу; основні літературні та художні напрями даної доби; сутність зв'язків між літературною спадщиною попередніх епох та літературою 2-ї пол. XIX ст., їх відтворення в художніх текстах; особливості рецепції окремих творів в українському контексті (переклади, дослідження);

вміти застосовувати свої знання з теорії літератури при аналізі художніх творів; застосовувати різні методологічні підходи при аналізі художніх творів; виділяти й досліджувати всі складники змісту та форми; визначати компоненти сюжету та композиції; аналізувати художній текст; виявляти складні взаємозв'язки між розвитком філософської та культурологічної думки і літературної практики даної епохи; концептуально мислити.

3. Опис навчальної дисципліни

3.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	3	5	6	180	45	30			52	10	екзамен

3.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Літературний процес XIX ст. Класичний реалізм. Натуралізм. Французька література 1830-70-х років.												
Тема 1. XIX ст. як культурна епоха. Історико-літературний процес XIX ст.: періодизація, ключові проблеми.	22	5,5	2		1	2						
Тема 2. Література Франції 30-40-х років XIX ст.: творчість найвидатніших представників.	22	6	5		1	3						
Тема 3. Література Франції середини XIX ст.: творчість найвидатніших представників.	23	6	4		1	3						
Тема 4. Література Франції 60-70-х років XIX ст.: творчість найвидатніших представників натуралізму.	23	5,5	4		1	3						
Разом за змістовим модулем 1	90	23	15		5	26						
Змістовий модуль 2 Література Англії 1830-70-х років. Література Німеччини середини XIX ст. Література США 1850-70-х років.												
Тема 1. Література Англії 30-70-х років XIX ст.: творчість найвидатніших представників англійської реалістичної літератури.	35	9	7		2	8,5						

Тема 2. Література Німеччини середини XIX ст.	20	4	2		3	9						
Тема 3. Література США 50-70-х років XIX ст.: творчість найвидатніших представників.	35	9	6		2	8,5						
Разом за змістовим модулем 2	90	22	15		5	26						
Усього годин:	180	45	30		10	52						

3.2.1. Теми практичних занять

№	Назва теми
1.	Творчість Стендаля. „Червоне і чорне” як соціально-психологічний роман”. Італійський характер героя (за новелою „Ваніна Ваніні”)
2.	Творчість О. де Бальзака. Філософська проблематика і її втілення в романі „Шагренева шкіра”. Гобсек – скнара і філософ. Тема згубної сили грошей у романі „Ежені Гранде”. Ідейно-художня своєрідність роману „Батько Горіо”
3.	Новелістика П.Меріме. Романтизм і реалізм в екзотичних новелах („Маттео Фальконе”, „Кармен”). Кармен – транзитивний образ у світовій літературі. Соціально-психологічні новели Меріме: відображення суспільства, авторська іронія.
	Творчість французьких поетів Парнаської школи (Т. Готье, Ш. Леконт де Ліль).
4.	Творчість Г. Флобера. Роман „Пані Боварі” – проблематика, сюжет, іронія, об’єктивність, особливості стилю, авторське новаторство.
5.	Натуралізм. Творчість братів Гонкурів («Жерміні Ласерте»). Відображення фізіологічних аспектів людського життя та його соціальної панорами у романі Е. Золя «Жерміналь».
6.	Творчість Г. де Мопассана. Об’єктивація ідеї через сюжет як характерна риса новели. Динамізм оповіді та психологізм у зображенні персонажів у новелі Гі де Мопассана „Пампушка” Психологічний роман „Життя” (у контексті творчості Флобера, братів Гонкурів).
7.	„Жіночий роман” англійської літератури XIX ст.: Творчість сестер Бронте. Роман Ш. Бронте „Джен Ейр” як твір про неординарну особистість. Роман Е. Бронте „Грозовий перевал”: поєднання романтичних і реалістичних рис в системі образів, характеристики персонажів та описі місця дії; функція містики.
8.	Творчість Е. Гаскелл та Дж. Еліот. Своєрідність відтворення побуту провінції в романі Е. Гаскелл „Кренфорд”. Роман Дж. Еліот „Млин на Флосі”: сюжет, типове й індивідуальне в характерах, символіка.
9.	Творчість Ч. Дікенса. Роман „Пригоди Олівера Твіста” – проблематика характеристика образів, лейтмотиви. Роман „Домбі і

	син”: проблематика і стиль, система образів, роль фірми, сенс назви, роль предметного світу. Гуманістичні тенденції та їх утілення у „Різдвяній пісні в прозі”
10.	Творчість У. Текерея. Роман „Ярмарок марносластва” – сенс заголовку та підзаголовку, проблематика, система образів, композиція, своєрідність оповіді, роль автора і Лялькаря.
11.	Англійська лірика другої третини ХІХ ст: А. Теннісон, Р. Браунінг та Д.Г. Россетті.
12.	Німецька література 30-60-х рр. Творчість драматурга Г. Бюхнера («Войцек»). «Поетичний реалізм» Т. Шторма («Вершник на білому коні»). Творчість Т. Фонтане («Еффі Бріст»).
13.	Особливості пізнього етапу романтизму в американській літературі. Творчість Г. Лонгфелло; міфи американських індіанців і поема „Пісня про Гаявату”. Творчість Н. Готорна: проблеми духовності і моралі у романі „Червона літера”.
14.	Творчість Г. Мелвілла: роман „Мобі Дік” як філософський і символічний роман (проблема зла та її художнє вирішення, символи. Творчість Г. Бічер-Стоу: Тема рабства і торгівлі людьми в романі „Хатина дядька Тома”.
15.	Трансценденталізм. Філософська течія трансценденталізму: витоки, характерні риси, представники. Уолт Уїтмен – поет-трансценденталіст. Творчість У. Уїтмена. Збірка „Листя трави”. Лірика Е. Дікінсон.

3.2.2. Тематика індивідуальних завдань

№	Назва теми
1	Ведення читацьких щоденників (фіксація проаналізованих текстів).
2	Підготовка рефератів та доповідей до теми.
3	Усний переказ прочитаних текстів.
4	Декламація поезії.
5	Презентація проєктів (фанфіки, чек-лісти, відеопрезентації тощо).

3.2.3. Самостійна робота

№	Назва теми
1	Часові межі і періодизація класичного реалізму. Історичні та культурні витоки явища . Розвиток суспільних наук як основа методу. Історична школа у Франції. Економісти Англії. Зв'язок з романтизмом і реалізмом ХVІІІ ст. Зміна понять про історизм і середовище. Концепція прекрасного, принципи відображення і типізації. Причинно-наслідкові зв'язки явищ в реалізмі. Роман як основний жанр реалізму. Реалістичний хронотоп . Концепція особистості у реалістів. Основні представники .
2	Ознайомитися з творчістю основних представників французької літератури 30-40-х років ХІХ ст. <ul style="list-style-type: none"> - Стендаль. „Расін і Шекспір”. „Ваніна Ваніні”. „Червоне і чорне” - О. де Бальзак. Передмова до „Людської комедії”. - „Шагренева шкіра”. „Гобсек”. „Батько Горіо”. - „Ежені Гранде” - П. Меріме. „Матео Фальконе”. „Кармен”. „Етруська ваза”.

	<p>„Подвійна помилка”.</p> <p>Опрацювати статті:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Стендаль „Вальтер Скотт”, „Принцеса Клевська” - О. де Бальзак „Етюд про Бейля”. - П. Меріме Передмова і розділ VIII роману „Хроніка царювання Карла IX”. <p>Опрацювання критичної літератури.</p> <p>Підготовка рефератів на одну з тем:</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Зайва людина” у творчості Стендаля”; - Опозиція столиці і провінції у романі О. де Бальзака „Втрачені ілюзії”. - П. Меріме і Україна. - Функції символів в новелах П. Меріме. <p>Ведення читачького щоденника.</p>
3	<p>Ознайомитися з творчістю основних представників французької літератури середини XIX ст.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ж.-П. Беранже. Лірика („Король з Івето”, „Остання пісня”) - Т. Готьє. Лірика („Симфонія яскраво-білого”, „Мистецтво”) - Ш.Леконт де Ліль Лірика („Смерть Вальмікі”, „Слони”) - Ш. Бодлер „Квіти зла” („Альбатрос”, „Гімн красі”, „Відповідності”, „Падло”, „Вечорова гармонія”) - Г. Флобер „Пані Боварі”. „Саламбо” <p>Опрацювання критичної літератури.</p> <p>Опрацювати статті:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Т.Готьє Передмова до роману «Мадмуазель де Мопен». - Набоков В.В. „Гюстав Флобер (1821-1880). „Госпожа Бовари”” <p>Підготовка доповідей на одну з тем:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Тема „втрачених ілюзій” у творчості Г. Флобера; - Творчість Ш. Бодлера: розуміння краси та призначення мистецтва - Місце та роль оповідання Г. Флобера „Проста душа” у творчому доробку письменника <p>Ведення читачького щоденника.</p> <p>Вивчення напам’ять окремих поетичних творів.</p>
4	<p>Ознайомитися з творчістю основних представників французької літератури 60-70-х років XIX ст.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Е. і Ж. Гонкури. „Актриса Фостен”. „Жерміні Ласерте”. Щоденники. - Е. Золя „Пастка”. „Черевко Парижа”. „Дамське щастя”. „Жерміналь”. „Кар’єра Ругонів”. - Г. де Мопассан „Життя”. „Любий друг”. Новела „Пампушка” <p>Опрацювати статті:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Е. Гонкур Передмова до роману „Брати Земгано” - Е. Золя „Прудон і Курбе”, „Експериментальний роман” - Г. де Мопассан „Етюд про Гюстава Флобера”, Передмова до роману „П’єр і Жан”: „Роман” - „Еволюція роману в XIX столітті” <p>Опрацювання критичної літератури.</p> <p>Підготовка рефератів на одну з тем:</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Щоденник” братів Гонкурів як безцінний матеріал про французьке літературне життя 1851 - 1896 років; - Роман Е. Золя “Кар’єра Ругонів” як вступ до циклу,

	<p>визначення в ньому її провідних тем і мотивів;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Зображення маркетингових технологій у романі Е. Золя „Дамське щастя”. <p>Ведення читацького щоденника.</p>
5	<p>Ознайомитися з творчістю найвидатніших представників англійської реалістичної літератури.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ш. Бронте „Джен Ейр” - Е. Бронте „Грозвий перевал” - Е. Гаскелл „Кренфорд” - Дж. Еліот „Млин на Флосі” - Ч. Діккенс „Пригоди Олівера Твіста”. „Різдвяна пісня в прозі”. „Домбі і син”. - У. Теккерей „Ярмарок марнославства” - А. Теннісон Лірика - Р Браунінг Лірика - Д. Г. Россетті Лірика <p>Опрацювання критичної літератури.</p> <p>Опрацювати статті:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ч. Діккенс „Обращение к читателям в первом номере Домашнего чтения” - У. Теккерей „Модная сочинительница” <p>Підготовка доповідей на одну з тем:</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Жіночий роман” в англійській літературі; - Лондон у творах Ч. Діккенса - Місце і значення серії пародій У. Теккерей «Романи прославлених творців» у формуванні естетичних поглядів письменника. - Тематичні та естетичні дотики у живописі та літературі Англії середини ХІХ ст. <p>Ведення читацького щоденника.</p> <p>Вивчення напам’ять окремих поетичних творів.</p>
6	<p>Ознайомитися з творами німецької літератури середини ХІХ ст.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Г. Бюхнер „Войцек” - Т. Фонтане „Еффі Бріст” - Т. Шторм «Вершник на білому коні» - Г.В.Ф. Гегель „Лекції з естетики” <p>Опрацювання критичної літератури.</p> <p>Підготовка рефератів на одну з тем:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Фаталізм Бюхнера як явище, типове для переломної епохи 3040-х рр. - Ріхард Вагнер у культурному житті Німеччини ХІХ ст. - «Поетичний реалізм»: вихід за межі канону класичного реалізму. <p>Ведення читацького щоденника.</p>
7	<p>Ознайомитися з творами основних представників літератури США 50-70-х років ХІХ ст.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Г.У. Лонгфелло „Пісня про Гаявату” - Н. Готорн „Червона літера”. „Золото царя Мідаса” - Г. Мелвілл „Мобі Дік, або Білий кит” - Г. Бічер-Стоу „Хатина дядька Тома” - У. Уїтмен „Листя трави” („Пісня про себе”). - Е. Дікінсон. Лірика. <p>Опрацювати статті:</p> <ul style="list-style-type: none"> - У. Уїтмен „Книги Емерсона (їх тіньові сторони)”

	<p>Підготовка доповідей на одну з тем:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Р.У. Емерсон про роль поета і про сутність уяви - Зв'язок живопису і літератури в творчості художника Д.А.М. Уістлера - Поезія пізніх американських романтиків: національні особливості. <p>Ведення читацького щоденника. Вивчення напам'ять окремих поетичних творів</p>
--	--

4. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є усна чи письмова (тестування, есе, реферат, творча робота) відповідь студента.

Формами підсумкового контролю є екзамен.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- фронтальне та індивідуальне опитування;
- стандартизовані тести;
- проекти (індивідуальні та командні, дослідницько-творчі проекти);
- реферати;
- есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота							Залік	Сума
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2				
<i>T1</i>	<i>T2</i>	<i>T3</i>	<i>T4</i>	<i>T1</i>	<i>T2</i>	<i>T3</i>	40	100
5	10	10	5	14	6	10		

T1, T2 ... T4 – теми змістових модулів.

5. Рекомендована література

5.1. Базова (основна)

1. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури: Підручник.– К., 2001.
2. Затонский Д.В. Европейский реализм XIX века: Линии и лики. – Киев, 1984.
3. Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури XIX – початку XX століття: навч. посібник. [для студ. вищ. навч. закл.] [2-ге вид.].–К.: Центр учбової літератури, 2007 – 400 с.
4. Ивашева В.В. Английский реалистический роман XIX века в его современном звучании. — М., 1974.
5. История западноевропейской литературы. XIX век: Англия: Учебное пособие / Л.В.Сидорченко, И.И.Бурова, А.А.Аствацатуров и др.; под ред. Л.В.Сидорченко, И.И.Буровой – СПб: Филологический факультет СПбГУ; М.: Изд. центр „Академия”, 2004.
6. Карельский А.В. Метаморфозы Орфея. Вып. 1: Французская литература XIX века. — М., 1998.
7. Лексикон загального та порівняльного літературознавства. – Чернівці: Золоті литаври, 2001.
8. Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін.– К.: ВЦ „Академія”, 1997.
9. Луков В.А. История литературы. Зарубежная литература от истоков до наших дней. — М., 2003.
10. Проскурнин Б.М. Истории зарубежной литературы XIX века: западноевропейская реалистическая проза: учеб. пособие / Б.М. Проскурнин. – М. : ФЛИНТА-НАУКА, 1998.
11. Пригодій С.М., Горенко О.П. Американський романтизм. Полікритика : навч. посібник. – К. : Либідь, 2006. – 440 с.
12. Соколова Т.В. История западноевропейской литературы XIX века : учеб. / Т.В. Соколова. – М. : Академия, 2003.
13. Соловьева Н.А. История зарубежной литературы XIX века: учеб. / Н.А. Соловьева. – М. : Академия, 1999.
14. Храповицкая Г.Н., Солодуб Ю.П. История зарубежной литературы: Западноевропейский и американский реализм (1830-1860-е гг.): Учеб. пособие / Г. Н. Храповицкая. – М. : Академия, 2005.
15. Храповицкая, Г.Н. Реализм в зарубежной литературе. Практикум : учеб. Пособие / Г.Н. Храповицкая. – М. : Академия, 2006.
16. Черноиваненко Е.М. Литературный процесс в историко-культурном контексте: Развитие и смена типов литературы и художественно-литературного сознания в русской словесности X-XX веков. – Одесса: Маяк, 1997.

5.2. Допоміжна

1. Андреев Л.Г. История французской литературы: учеб. / Л.Г. Андреев. – М.: Высш. школа, 1987.
2. Андрие Р. Стендаль, или Бал-маскарад. – М.: Прогресс, 1985. – 288 с.
3. Вахрушев В.С. Творчество Теккерея / В.С. Вахрушев. – Саратов, 1984.
4. Виппер Ю.Б. Проспер Мериме – романист и новеллист // Виппер Ю.Б. Творческие судьбы и история. – М.: Худ. лит., 1990. – С. 262 – 284.

5. Гербстман А.И. Оноре Бальзак. Биография писателя: пособие для учащихся. – Л.: Просвещение, 1972. – 120 с.
6. Гинзбург Л. О психологической прозе / Л. Гинзбург. – Л., 1971.
7. Данилин Ю.И. Беранже и его песни. Критико-биографический очерк. – М., 1973. – 351 с.
8. Елизарова М.Е. История зарубежной литературы XIX века / М.Е. Елизарова. – М., 1972.
9. Зарубежная литература XIX века: практикум. – М: Флинта : Наука, 2002.
10. Зарубежные писатели: Биобиблиографический сл.: В 2 ч. / Под ред. Н.П. Михальской. – М., 1997 (2003).
11. Засурский, Я.Н. История зарубежной литературы XIX века: учеб. пособие / Я.Н. Засурский. – М.: Просвещение, 1982.
12. Ивашёва В. «Век нынешний и век минувший...». Английский роман XIX века в современном звучании. – М., 1990. – 479 с.
13. Ивашенко А.Ф. Гюстав Флобер. Из истории реализма во Франции. – М.: Академия наук СССР, 1955. – 490 с.
14. История американской литературы: учеб. пособие. Ч. 1. / Под ред. Н.И. Самохвалова. – М.: Просвещение, 1971.
15. История зарубежной литературы XIX века: учеб. пособие. В 2 ч. Ч. 2. / Под ред. Н. П. Михальской. – М.: Просвещение, 1991.
16. Катарский И.М. Диккенс и его время / И.М. Катарский. – М., 1966.
17. Купреянова Е.Н. Принципы «монументального» и психологического реализма в творчестве Гоголя, Бальзака и Лермонтова // Купреянова Е.Н., Макогоненко Г.П. Национальное своеобразие русской литературы. – Л.: Наука, 1976. – С. 273-320.
18. Купреянова Е.Н. Структура и эволюция типического характера в системе русского и французского реализма. «Мадам Бовари» Флобера и «Анна Каренина» Толстого // Купреянова Е.Н., Макогоненко Г.П. Национальное своеобразие русской литературы. – Л.: Наука, 1976. – С. 344-363.
19. Купреянова Е.Н. Трагедия «своеволия» в интерпретации Достоевского и Бальзака // Купреянова Е.Н., Макогоненко Г.П. Национальное своеобразие русской литературы. – Л.: Наука, 1976. – С. 376-410.
20. Кучборская Е.П. Творчество Бальзака. – М., 1970. – 255 с.
21. Луков В. А. Проспер Мериме / В.А. Луков. – М., 1984.
22. Михальская Н.П. Аникин Г.В. История английской литературы / Н.П. Михальская, Г.В. Аникин. – М., 1998.
23. Михальская, Н.П. Чарльз Диккенс / Н.П. Михальская. – М., 1987.
24. Моруа А. Прометей, или Жизнь Бальзака. – М.: Лексика. – 1993. – 494 с.
25. Неустроев В.П. История немецкой литературы. В 5 т. – М., 1968.
26. Нольман М.Л. Шарль Бодлер / М.Л. Нольман. – М., 1979.
27. Обломиевский Д.Д. Основные этапы творческого пути Бальзака. – М., 1967.
28. Ошеров С. Примечания к роману Флобера «Госпожа Бовари» // Флобер Г. Собрание сочинений в 4-х тт. Т.1. – М.: Правда, 1971. – С. 526–542.
29. Писатели Франции / Составитель Е.Г. Эткинд. – М.: Просвещение, 1964. – 700 с.
30. Пузиков А. Гюстав Флобер // Флобер Г. Собрание сочинений в 4-х тт. Т.1. – М.: Правда, 1971. – С. 3 – 48.
31. Реизов Б.Г. Стендаль: философия, история, политика, эстетика / Б.Г. Реизов. – Л., 1974.
32. Реизов Б.Г. Французский роман XIX века. – М., 1969. – 312 с.
33. Самарин Р.М. Зарубежная литература: учеб. пособие / Р.М. Самарин. – М.: Высш. школа, 1978.
34. Сартр Ж.-П. Бодлер / Ж.-П. Сартр. – М.: Едиториал УРСС, 2004.
35. Сильман Т.И. Диккенс. Очерки творчества. – Л.: Худ. лит., 1970. – 376 с.
36. Столбов В. Теофиль Готье. Очерк жизни и творчества // Готье Т. Избранные произведения: В 2-х т. Т. 1. Поэзия. Проза. – М.: Худ. лит., 1972. – С. 3 – 42.

37. Тройская М. Карл Гуцков – драматург/ М. Тройская // Гуцков Карл.
38. Уилсон Э. Мир Чарльза Диккенса. – М.: Прогресс, 1975. – 320 с.
39. Фрестье Ж. Проспер Мериме. – М., 1987. – 312 с.
40. Фрид Я.В. Стендаль. Очерк жизни и творчества. М., 1967. – 416 с.
41. Чуковский К. Мой Уитмен. Его жизнь и творчество. – М., 1969. – 304 с.
42. Энциклопедия литературных произведений / Под ред. С.В.Стахорского. – М.: Вагрице, 1998. – 656 с.
43. Энциклопедия мировой литературы / Под ред. С.В.Стахорского. – С.Пб.: Невская книга, 2000. – 656 с.

6. Інформаційні ресурси

1. <http://e-learning.chnu.edu.ua/course/view.php?id=1567>
2. Быков А.В. Зарубежная литература XIX века. Реализм. Курс лекций [электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.egpu.ru/main/rus/struct/katheder/russarublit/Resources.aspx>.
3. Гинзбург Л.Я. О психологической прозе. // <http://19v-euro-lit.niv.ru/19v-euro-lit/ginzburg-o-psihologicheskoy-proze/index.htm>
4. Голованова Ирина Сергеевна. История мировой литературы. Лекции. // <http://17v-euro-lit.niv.ru/17v-euro-lit/golovanova/index.htm>
5. Жизненный и творческий путь Бальзака [электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.knowed.ru/index.php?name=pages&op=view&id=472>
6. Жизненный и творческий путь Стендаля [электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.knowed.ru/index.php?name=pages&op=view&id=468>
7. Жизненный и творческий путь Шарлотты Бронте [электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.knowed.ru/index.php?name=pages&op=view&id=507>
8. Жизненный путь Флобера и основные этапы его творчества [электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.knowed.ru/index.php?name=pages&op=view&id=512>
9. Зарубежная литература. Практикум. Под общей редакцией проф. Вл. А. Лукова // <http://17v-euro-lit.niv.ru/17v-euro-lit/lukov-praktikum/index.htm>
10. Зверев. Уолт Уитмен [электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://feb-web.ru/feb/ivl/vl7/vl7-5402.htm>
11. История зарубежной литературы XIX века // <http://www.simpatika-cats.ru/>
12. История зарубежной литературы XIX века / Под ред. Н.А.Соловьевой (1991) [электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.ae-lib.org.ua/texts/history_of_literature_XIX_ru.htm.
13. Корней Чуковский. Мой Уитмен [электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://lib.ololo.cc/b/132272/read>
14. Литература Западной Европы 19 века // <http://19v-euro-lit.niv.ru/>
15. Манн Ю., Стукалова О., Олесина Е. Мировая художественная культура. XIX век // <http://www.piter.com/chapt.phtml?id=978591180267>
16. Мировосприятие и эстетическая позиция Флобера [электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.knowed.ru/index.php?name=pages&op=view&id=513>
17. Набоков В. Гюстав Флобер: «Госпожа Бовари» [электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.philol.msu.ru/~forlit/Pages/Biblioteka_Nabokov_Flaubert.htm
18. Новеллистика Мериме [электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.knowed.ru/index.php?name=pages&op=view&id=479>
19. Основные этапы жизненного и творческого пути Диккенса [электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.knowed.ru/index.php?name=pages&op=view&id=502>
20. Поэты «Парнаса» [электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.knowed.ru/index.php?name=pages&op=view&id=487>
21. Роман «Госпожа Бовари» [электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.knowed.ru/index.php?name=pages&op=view&id=514>
22. Сайт, посвящённый жизни и творчеству Бальзака [электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.pergam-club.ru/book/export/html/1164>

23. Сайт, посвящённый жизни и творчеству Диккенса [электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.dickens.ru/module-sa-aname-141/>
24. Староверова Е. В.: Американская литература // <http://lit-prosv.niv.ru/lit-prosv/staroverova-amerikanskaya-literatura/index.htm>
25. Французская литература от истоков до начала новейшего периода: электронная энциклопедия // <http://www.litdefrance.ru/about>
26. Электронная библиотека RoyalLib.ru // <http://royallib.ru/>
27. Электронная библиотека Максима Мошкова [электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://lib.ru/>